

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства охорони
здоров'я України
13.12.2018 № 2331

Зміни
до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників.
Випуск 78 «Охорона здоров'я»

1. Пункт 93 підрозділу «ПРОФЕСІОНАЛИ В ГАЛУЗІ ЛІКУВАЛЬНОЇ СПРАВИ (КРІМ СТОМАТОЛОГІЇ)» розділу «ПРОФЕСІОНАЛИ» викласти у такій редакції:

«93. ЛІКАР ФІЗИЧНОЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ МЕДИЦИНИ

Завдання та обов'язки.

Лікар фізичної та реабілітаційної медицини виконує лікарську діяльність з метою запобігання, поліпшення та відновлення порушень структур та функцій організму, що виникли внаслідок різних хвороб та травм, оптимізацію активності та участі з урахуванням реабілітаційного прогнозу особи з обмеженням життєдіяльності незалежно від віку та існуючого діагнозу, а також стану оточуючого середовища.

Організовує, очолює та забезпечує координацію виконання повного реабілітаційного циклу: медичне та реабілітаційне обстеження, встановлення реабілітаційних цілей, визначення реабілітаційних втручань, необхідних для досягнення цих цілей.

Визначає фахівців, які будуть проводити реабілітаційні втручання; контролює ефективність реабілітаційних втручань відповідно до встановлених цілей; подальше коригування індивідуальної програми реабілітації.

Несе відповідальність за процес реабілітації в цілому.

Збирає статистичну інформацію з питань обмежень життєдіяльності та реабілітації.

Працює як із залученням повного складу реабілітаційної команди, так і окремих фахівців реабілітації відповідно до виду реабілітації та індивідуальних реабілітаційних цілей та завдань. При необхідності залучає лікарів інших спеціальностей для надання медичної допомоги пацієнту.

Проводить медичне обстеження пацієнта (особи з обмеженням життєдіяльності), аналізує та інтерпретує результати методів параклінічного

обстеження, зокрема дані рентгенологічного, радіологічного, ультразвукового, електронейроміографічного, електрокардіографічного досліджень, тестів оцінки функціонального стану серця та легень. Організовує та проводить реабілітаційне обстеження: складання переліку порушень структур та функцій, обмежень активності та участі, факторів навколишнього середовища (підтримка та ставлення родини, друзів, працедавців та суспільства; фізичне оточення; доступність послуг в сфері охорони здоров'я та інших послуг), персональних факторів (образ життя, звички, освіта, життєві події, соціальне підґрунтя), прогностичних факторів, визначення індивідуального реабілітаційного прогнозу та потреб, очікувань особи з обмеженням життєдіяльності.

Застосовує методи функціонального оцінювання: спеціалізовані шкали та опитувальники, оцінку неврологічного статусу, мануальне м'язове тестування, динамометрію, оцінювання м'язового тону, ізокінетичне тестування, оцінювання обсягу рухів в суглобах та довжини кінцівок, обстеження хребта та суглобів, спостережний та інструментальний аналіз ходи, балансу та координації, оцінювання функції сфінктерів та інтерпретація уродинамічних тестів.

Оцінює та інтерпретує дані ергометричного обстеження.

Складає індивідуальну програму реабілітації та індивідуальну програму реабілітації особи з інвалідністю (дитини з інвалідністю) для кожної особи з обмеженням життєдіяльності (особи з інвалідністю/дитини з інвалідністю) з метою проведення проблемно-орієнтованої, пацієнт-центричної реабілітації відповідно до реабілітаційного періоду із залученням відповідних фахівців. Організовує командну взаємодію між фахівцями, залученими до реабілітації, з проведенням регулярних зборів.

Застосовує медичні інтервенції: медикаментозну терапію – лікування болю, запалення, системна регуляція м'язового тону, поліпшення когнітивних функцій, кальцієвого обміну кісток; медичні процедури – ін'єкції з введенням медикаментів, ботулотоксинів, пункції суглобів, регенеративні ін'єкційні техніки, блокади, інші техніки введення медикаментів, включаючи епідуральне, інтратекальне та помпове введення; медичні маніпуляції – заміна трахеостомічної канюлі, назогастрального зонду, катетеризація сечового міхура (постійна та переміжна), лікування пролежнів та некректомія, методи апаратної фізіотерапії (електротерапія, біологічний зворотний зв'язок, термотерапія, бальнеотерапія), преформовані фізичні чинники; методики нейромодуляції/неінвазивної стимуляції мозку; системи віртуальної реальності; методи рухової реабілітації, мануальну терапію; маневри при периферичних вестибулярних розладах; менеджмент дисфагії; методи дієтотерапії (поради та консультивання з харчування); оцінку пацієнта з призначенням допоміжних технологій, протезування, ортезування, технічних засобів реабілітації

(починаючи з простих технологій – палиці, милиці, до складних засобів – моторизовані візки, комп'ютерні системи, та робототерапії); інтервенції з освіти пацієнтів/родин/надавачів реабілітаційної допомоги.

Здійснює підготовку медичної документації для проведення медико-соціальної експертизи.

Застосовує методи експертно-реабілітаційної діагностики, бере участь у проведенні медико-соціальної експертизи. Здійснює нагляд за побічними реакціями/діями лікарських засобів.

Надає невідкладну допомогу при гострих станах, що виникають упродовж реабілітаційних втручань.

Співпрацює з лікарями інших спеціальностей, іншим медичним персоналом та службами.

Бере участь у моніторингу здоров'я населення та обмежень життєдіяльності, сприяє поширенню знань з організації реабілітаційної допомоги серед населення.

Веде лікарську документацію.

Постійно удосконалює свій професійний рівень.

Лікар фізичної та реабілітаційної медицини II кваліфікаційної категорії

Застосовує медикаментозну терапію з метою фокальної регуляції м'язового тону. Проводить оцінку та критичний огляд реабілітаційних втручань, що проводяться фахівцями, залученими до реабілітації. Застосовує психологічну оцінку та втручання, включаючи рекомендації. Застосовує дієтотерапію. Застосовує обладнання для осіб з обмеженнями життєдіяльності, методики підтримки, протезування, ортезування тощо.

Лікар фізичної та реабілітаційної медицини I кваліфікаційної категорії

Виконує медичні процедури з інтратекальним введенням медикаментозних препаратів. Застосовує методи параклінічного обстеження (ультразвукова діагностика, електрофізіологічна діагностика). Регламентує застосування фізичних методів лікування: кінезіотерапії та терапії з використанням фізичних вправ, техніки мануальної терапії для відновлення рухомості суглобів та пов'язаних розладів м'яких тканин. Застосовує артикуляційну та мовну терапію в рамках комплексних спеціалізованих програм реабілітації.

Лікар фізичної та реабілітаційної медицини вищої кваліфікаційної категорії

Застосовує методи роботизованих реабілітаційних інтервенцій, методи ерготерапії з метою тренування у разі порушення функціонування в особи з когнітивними розладами.

Повинен знати: чинне законодавство та нормативні документи, що регламентують діяльність органів управління та закладів охорони здоров'я; основи права в охороні здоров'я; досконало володіти державною мовою; права, обов'язки та відповідальність лікаря фізичної та реабілітаційної медицини; показники роботи закладу охорони здоров'я (відділення, підрозділу), диспансерного нагляду та лікарського контролю; організацію реабілітаційної допомоги; анатомію, фізіологію та патофізіологію м'язово-скелетної системи, центральної та периферичної нервової системи, серцево-судинної та респіраторної систем; загальні принципи діагностики та лікування захворювань внутрішніх органів, нервової системи, принципи лікування травматичних ушкоджень у дитячому віці та у дорослих; принципи та основні медичні проблеми перехідних періодів життя людини; принципи пластичності та адаптації, моторного навчання, зокрема рухового розвитку, рухового контролю, мотивації до моторного навчання; методологічні та практичні засади застосування Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ), Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей та підлітків (МКФ-ДП) та Міжнародної класифікації хвороб (МКХ); принципи використання електронейроміографії, рентгенологічного та радіологічного обстеження; принципи реабілітаційного обстеження та використання шкал функціональної оцінки; принципи встановлення цілей в реабілітації; принципи командної роботи, зокрема принципи лідерства в команді, розподілення функціональних ролей осіб, залучених до реабілітації; принципи та методи фізичної терапії, мануальної терапії, ерготерапії, терапії мови та мовлення, протезування та ортезування; принципи обстеження, організації та забезпечення реабілітаційної допомоги при: запальних та дегенеративних ревматологічних захворюваннях, оперативних втручаннях на суглобах, порушеннях розвитку та травмах м'язово-скелетної системи, опіках, ампутаціях, хворобах серцево-судинної та дихальної систем, онкологічних захворюваннях, захворюваннях та травмах центральної та периферичної нервової системи (черепно-мозкова травма, інсульт, травми та захворювання спинного мозку, екстрапірамідні захворювання, множинний склероз, нервово-м'язові захворювання), імобілізації, больових синдромах, заняттях спортом, в тому числі параолімпійським спортом; застосування медичних інтервенцій (медикаментозна терапія – лікування болю, запалення, системна регуляція м'язового тону, вплив на кальцієвий обмін кісток; медичні процедури –

ін'єкції, регенеративні ін'єкційні техніки, блокади, інші техніки введення медикаментів, включаючи інtrateкальне та помпове введення), методів апаратної фізіотерапії, включаючи електростимуляцію; методики нейромодуляції/неінвазивної стимуляції мозку; преформовані фізичні чинники; системи віртуальної реальності, нейропсихологічні та психологічні інтервенції (методики когнітивного тренування, стимуляції, когнітивно-поведінкова терапія, біологічний зворотній зв'язок, дзеркальна терапія та інші), дієтотерапію (поради та консультування з харчування), допоміжні технології, технічні засоби реабілітації (починаючи з простих технологій – палиці, милиці, до складних засобів – моторизовані візки, комп'ютерні системи та робототерапії), інтервенції з освіти пацієнтів/родин/надавачів реабілітаційної допомоги, принципи реабілітаційного медсестринства (освіта та допомога в забезпеченні безпеки пацієнтів, кейс-менеджменті, плануванні виписки, переведенні в інші відділення/заклади реабілітації); принципи створення та застосування індивідуальної програми реабілітації та індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (дитини з інвалідністю); чинне законодавство та принципи проведення медико-соціальної експертизи; форми і методи санітарної освіти серед населення; правила оформлення медичної та медико-експертної документації; передові інформаційні та Інтернет-технології; сучасну наукову літературу та науково-практичну періодику за фахом, методи її аналізу та узагальнення.

Кваліфікаційні вимоги

Лікар фізичної та реабілітаційної медицини вищої кваліфікаційної категорії: другий рівень вищої освіти (магістр) у галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Медицина». Спеціалізація за фахом «Фізична та реабілітаційна медицина» (інтернатура, курси спеціалізації). Підвищення кваліфікації (курси удосконалення, стажування тощо). Наявність сертифіката лікаря-спеціаліста, посвідчення про підтвердження/присвоєння вищої кваліфікаційної категорії з цієї спеціальності. Стаж роботи за фахом понад 10 років.

Лікар фізичної та реабілітаційної медицини першої кваліфікаційної категорії: другий рівень вищої освіти (магістр) у галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Медицина». Спеціалізація за фахом «Фізична та реабілітаційна медицина» (інтернатура, курси спеціалізації). Підвищення кваліфікації (курси удосконалення, стажування тощо). Наявність сертифіката лікаря-спеціаліста та посвідчення про підтвердження/присвоєння I кваліфікаційної категорії з цієї спеціальності. Стаж роботи за фахом понад 7 років.

Лікар фізичної та реабілітаційної медицини другої кваліфікаційної категорії: другий рівень вищої освіти (магістр) у галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Медицина». Спеціалізація за фахом «Фізична та реабілітаційна медицина» (інтернатура, курси спеціалізації). Підвищення кваліфікації (курси удосконалення, стажування тощо). Наявність сертифіката лікаря-спеціаліста та посвідчення про підтвердження/присвоєння II кваліфікаційної категорії з цієї спеціальності. Стаж роботи за фахом понад 5 років

Лікар фізичної та реабілітаційної медицини: другий рівень вищої освіти (магістр) у галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Медицина». Спеціалізація за фахом «Фізична та реабілітаційна медицина» (інтернатура, курси спеціалізації). Наявність сертифіката лікаря-спеціаліста. Без вимог до стажу роботи.»

2. Пункт 26 у підрозділі «ІНШІ ПРОФЕСІОНАЛИ В ГАЛУЗІ МЕДИЦИНИ» розділу «ПРОФЕСІОНАЛИ» викласти в такій редакції:

«26. ЕРГОТЕРАПЕВТ

Завдання та обов'язки.

Здійснює заходи щодо набуття людьми з обмеженнями життєдіяльності максимального рівня функціональності та незалежності в усіх аспектах життя через терапевтичне використання заняттєвої активності (занять) та активних реабілітаційних технологій, відновленню у них фізичного, соціального та психічного здоров'я, поверненню людини до нормального соціального, професійного та побутового функціонування, відновлення автономності, інтеграції її у суспільство у закладах охорони здоров'я, освіти, соціального захисту та за їх межами. Виконує обстеження, оцінювання та тестування окремих пацієнтів/клієнтів або груп; визначає причину та рівень обмеження життєдіяльності на основі обстеження структур і функцій організму; оцінює активність та участь особи, напрямок та ступінь впливу контекстових факторів на її заняттєву активність та участь. Визначає реабілітаційні цілі з урахуванням думки пацієнта, розробляє і впроваджує програму ерготерапії у рамках індивідуальної програми реабілітації. Працює з пацієнтами усіх вікових категорій з неврологічними, ортопедичними патологіями, сенсорними розладами, психічними, серцево-судинними та іншими захворюваннями. Здійснює реабілітаційні заходи з метою розвитку, відновлення або компенсації функцій організму, які обмежують життєдіяльність та функціональну незалежність, включаючи рухові, нейром'язові, розумові, сенсорно-перцептивні, когнітивні та емоційно-регуляційні функції. Застосовує

терапевтичні вправи, терапевтичні заняття, преформовані фізичні чинники, моделює та виготовляє ортези з метою підтримки постраждалих структур організму у рамках індивідуальної програми реабілітації. Застосовує методики корекції сенсорних, когнітивних та моторних функцій, пов'язаних із проблемами харчування. Застосовує методики підвищення мотивації хворих. Здійснює заходи щодо розширення і покращення заняттєвої участі пацієнта в усіх сферах: активності повсякденного життя (самообслуговуванні, самогляді та догляді за іншими особами), професійній діяльності, дозвіллі, грі, освіті, соціальній участі, відпочинку і сні. На основі результатів реабілітаційного ерготерапевтичного обстеження рекомендує обладнання і технології підтримки для підвищення функціональної незалежності та соціально-побутової адаптації, включаючи технічні та інші засоби реабілітації. Надає рекомендації щодо влаштування доступного і безпечного функціонального середовища вдома, на роботі, в громадських місцях, у соціальному оточенні осіб з обмеженими фізичними, когнітивними та емоційними можливостями. Надає консультації родичам та опікунам щодо виявлених порушень і шляхів досягнення особами з обмеженими фізичними, когнітивними та емоційними можливостями максимальної незалежності і нормального рівня здоров'я, залучає їх до планування і виконання домашніх програм реабілітації. Бере участь в аналізі виконання індивідуальної програми реабілітації та внесенні змін на кожному з етапів. Постійно веде встановлену профільну оцінювальну та звітну документацію з ерготерапії. Надає консультації у межах компетенції ерготерапевта та рекомендує залучення інших фахівців сфери охорони здоров'я. Співпрацює з лікарями фізичної та реабілітаційної медицини, фізичними терапевтами, фахівцями освіти (спеціальної освіти), терапевтами мови та мовлення (логопедами), фахівцями психічного здоров'я, соціальними працівниками. Керує роботою асистентів та помічників. Проводить наукову та адміністративну діяльність. Бере участь у навчальних програмах як викладач з ерготерапії та/або клінічний керівник/методист навчальних практик. Постійно удосконалює свій професійний рівень. Зберігає таємницю індивідуальних програм реабілітації. Виконує професійні обов'язки в закладах охорони здоров'я, освітніх, соціальних закладах, установах та організаціях державного, громадського і приватного секторів в мультидисциплінарному та монопрофесійному середовищах. Формулює пропозиції для покращення надання послуг з ерготерапії; оцінює та корегує ефективність проведеної реабілітаційної програми на основі об'єктивних показників та суб'єктивного ставлення пацієнта, визначає необхідність проведення спеціальних методів обстеження та тестування, визначає прогноз функціональної незалежності особи з обмеженням життєдіяльності, використовуючи методи поглибленого реабілітаційного обстеження та тестування, проводить навчально-методичну роботу з ерготерапії у якості викладача та/або клінічного керівника/методиста

навчальних практик в межах/поза межами свого структурного підрозділу або закладу; використовує новітнє обладнання, сучасні методи адаптації та технологічної підтримки осіб з обмеженнями життєдіяльності, застосовує новітні стандартизовані методи обстеження та тестування; проводить навчально-методичну роботу з ерготерапії (семінари, збори, презентації) у своєму структурному підрозділі, або закладі. Виконує обстеження та втручання із застосуванням вузькопрофільних методик, проводить клінічну оцінку нових методів та теорій ерготерапії.

Повинен знати: анатомію і фізіологію людини, основи медичної патології, біомеханіку, кінезіологію, моторний контроль, ергономіку, основи психології, педагогіки, соціології; особливості застосування заходів ерготерапії при порушеннях діяльності опорно-рухового апарату, серцево-судинної, нервової та дихальної систем, при множинних порушеннях та протезуванні, у педіатрії, геронтології, психіатрії; методи обстеження, оцінювання та контролю в ерготерапії; стандартизовані методи оцінки активності та участі, напрямку та ступеня впливу контекстових факторів; теорію та методику застосування терапевтичних вправ та терапевтичних занять, методику здійснення заняттєвого аналізу; терапевтичний вплив преформованих фізичних чинників; теорію і практику ерготерапевтичних, корекційно-реабілітаційних заходів та процесів, психологічної допомоги, соціально-побутової адаптації, професійної реабілітації, соціально-середовищної реабілітації осіб усіх вікових категорій з обмеженнями життєдіяльності; ефективні методи, форми, прийоми реабілітаційної допомоги, корекційного та компенсуючого навчання і виховання; принципи пристосування середовища життєдіяльності пацієнта/клієнта, універсального дизайну; цілі, принципи реабілітації дітей, дорослих та осіб літнього віку; методологію та зміст ерготерапевтичних обстежень, принципи командної роботи; індивідуальні психологічні особливості, вікові та нозологічні характеристики дітей і дорослих з обмеженнями життєдіяльності; методологічні та практичні засади застосування Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ), Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей та підлітків (МКФ-ДП) та Міжнародної класифікації хвороб (МКХ); правила використання технічних засобів реабілітації та обладнання кабінетів ерготерапії та інших спеціалізованих реабілітаційних приміщень закладів охорони здоров'я, навчальних кабінетів, класів, спортивних та ігрових залів, спеціалізованих приміщень, які створено для реабілітаційної та корекційної роботи; сучасні досягнення науки та практики у відповідних галузях реабілітації та абілітації; чинне законодавство України про охорону здоров'я, реабілітацію, освіту, соціальний захист, права осіб з інвалідністю та нормативно-правові акти, що визначають діяльність

органів управління та закладів охорони здоров'я, реабілітації, освіти, соціального захисту; основи управління й організації ерготерапевтичних та корекційно-реабілітаційних процесів в закладах охорони здоров'я, у масових і спеціалізованих закладах для дітей, які мають порушення фізичного або розумового розвитку; етичний кодекс ерготерапевта, етичні норми і правила організації реабілітації осіб усіх вікових груп з обмеженнями життєдіяльності; норми і правила ведення реабілітаційної, психологічної, педагогічної та статистичної документації; досконало володіти державною мовою.

Кваліфікаційні вимоги

Ерготерапевт вищої кваліфікаційної категорії вища освіта (магістр) у галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Фізична терапія, ерготерапія» або вища освіта (магістр) у галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Фізична реабілітація», або вища освіта (спеціаліст, магістр) у галузі знань «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» за спеціальністю «Фізична реабілітація». Спеціалізація «Ерготерапія». Підвищення кваліфікації (згідно чинного законодавства). Наявність посвідчення про підтвердження/присвоєння вищої кваліфікаційної категорії з ерготерапії. Стаж роботи за фахом понад 10 років.

Ерготерапевт I кваліфікаційної категорії: вища освіта (магістр) у галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Фізична терапія, ерготерапія» або вища освіта (магістр) у галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Фізична реабілітація», або вища освіта (спеціаліст, магістр) у галузі знань «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» за спеціальністю «Фізична реабілітація». Спеціалізація «Ерготерапія». Підвищення кваліфікації (згідно чинного законодавства). Наявність посвідчення про підтвердження/присвоєння першої кваліфікаційної категорії з ерготерапії. Стаж роботи за фахом понад 7 років.

Ерготерапевт II кваліфікаційної категорії: вища освіта (магістр) у галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Фізична терапія, ерготерапія» або вища освіта (магістр) у галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Фізична реабілітація», або вища освіта (спеціаліст, магістр) у галузі знань «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» за спеціальністю «Фізична реабілітація». Спеціалізація «Ерготерапія». Підвищення кваліфікації (згідно чинного законодавства). Наявність посвідчення про підтвердження/присвоєння другої кваліфікаційної категорії з ерготерапії. Стаж роботи за фахом не менше 5 років.

Ерготерапевт: вища освіта (магістр) у галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Фізична терапія, ерготерапія» або вища освіта (магістр) у галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Фізична реабілітація», або

вища освіта (спеціаліст, магістр) у галузі знань «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» за спеціальністю «Фізична реабілітація». Без вимог до стажу роботи.»

3. Пункт 27 у підрозділі «ІНШІ ПРОФЕСІОНАЛИ В ГАЛУЗІ МЕДИЦИНИ» розділу «ПРОФЕСІОНАЛИ» викласти у такій редакції:

«27. ФІЗИЧНИЙ ТЕРАПЕВТ

Завдання та обов'язки. Виконує професійні обов'язки в закладах охорони здоров'я, освітніх, соціальних закладах, установах та організаціях державного, громадського і приватного секторів в мультидисциплінарному та монопрофесійному середовищах. Здійснює реабілітаційні заходи з метою припинення або зменшення болю, відновлення функцій тканин, органів, систем та організму в цілому, досягнення нормального рівня здоров'я, фізичної самостійності та активності, оптимального фізичного стану та самопочуття осіб усіх вікових категорій з порушеннями діяльності опорно-рухового апарату, ортопедичними вадами, побутовими, спортивними та професійними травмами, неврологічними, серцево-судинними, респіраторними та іншими захворюваннями та їх наслідками, людей літнього віку з віковими ускладненнями. Проводить обстеження, тестування, визначає функціональний стан та рівень фізичного розвитку, виявляє рухові та інші порушення, прогнозує можливість їх усунення. Складає та виконує програми фізичної терапії, або компоненти індивідуальної програми реабілітації, які стосуються фізичної терапії. Встановлює цілі фізичної терапії, розробляє і впроваджує комплекс заходів та рекомендацій, спрямованих на поліпшення діяльності опорно-рухового апарату, нервової, серцево-судинної, інших систем та організму в цілому, рівноваги, координації, збільшення сили, витривалості м'язів і вдосконалення вправності рухів, відновлення або компенсацію порушених чи відсутніх функцій. Застосовує фізичні вправи, масаж, мануально-м'язові та суглобові техніки, преформовані фізичні чинники. Навчає самодогляду, пересуванню, самостійності у підтримці фізичного стану та здоров'я. Аналізує хід виконання програми фізичної терапії, вносить необхідні корективи, веде відповідну документацію. Співпрацює з лікарями фізичної та реабілітаційної медицини, ерготерапевтами, фахівцями освіти (спеціальної освіти), терапевтами мови та мовлення (логопедами), фахівцями психічного здоров'я, соціальними працівниками. Надає консультації у межах своєї компетенції та визначає необхідність звертання пацієнтів/клієнтів до інших фахівців сфери охорони здоров'я. Керує роботою асистентів та помічників. Здійснює професійну діяльність в галузі охорони здоров'я за скеруванням

лікаря (в реабілітаційних закладах та в монопрофесійному середовищі). Консультує родичів та опікунів щодо виявлених порушень та можливих шляхів їх усунення, способів досягнення максимальної незалежності і нормального рівня здоров'я, залучає їх до планування і проведення програми фізичної терапії, надає їм необхідну консультативну допомогу. Здійснює наукову та адміністративну діяльність, постійно удосконалює свій професійний рівень, дотримується правил та норм професійної етики. Бере участь у навчальних програмах як викладач з фізичної терапії та/або клінічний керівник/методист навчальних практик. Формулює пропозиції для покращення надання послуг з фізичної терапії; застосовує методи поглибленого обстеження та тестування за вибраними напрямками клінічної діяльності; оцінює результати поглибленого обстеження та тестування; складає, виконує та коригує програму фізичної терапії при складних порушеннях; застосовує мануальні методики фізичної терапії за вибраними напрямками клінічної діяльності; використовує складне реабілітаційне обладнання; діє самостійно за умов професійної ізоляції; надає консультативну допомогу фізичним терапевтам без категорії; впроваджує нові науково обґрунтовані методики, або клінічні протоколи фізичної терапії; провадить навчально-методичну роботу з фізичної терапії (семінари, збори, презентації) у своєму структурному підрозділі, або закладі; складає, виконує та коригує програми фізичної терапії при важких та тривалих порушеннях; застосовує складні мануальні методики фізичної терапії за одним, або декількома напрямками клінічної діяльності; навчає використовувати складне реабілітаційне обладнання; застосовує вузькопрофільні методики обстеження та втручання у фізичній терапії; проводить клінічну оцінку нових методів фізичної терапії; провадить навчально-методичну роботу з фізичної терапії в межах/поза межами свого структурного підрозділу або закладу; надає консультативну допомогу фізичним терапевтам усіх категорій.

Повинен знати: нормальну анатомію людини; нормальну фізіологію, патофізіологію та фізіологію рухової активності; біохімію; кінезіологію та клінічну кінезіологію; основи медичної патології; моторний контроль; теорію та методику фізичної культури; основи психології, педагогіки, соціології, методи обстеження, оцінювання та контролю у фізичній терапії; теорію та методику застосування терапевтичних вправ; терапевтичний вплив преформованих фізичних чинників; мануальні методи втручання у фізичній терапії; методи та засоби профілактики і корекції м'язово-скелетних, неврологічних, кардіореспіраторних та інших порушень на підставі виявлених анатомічних, фізіологічних, патологічних та психосоціальних характеристик осіб різного віку; особливості застосування заходів фізичної терапії при порушеннях діяльності опорно-рухового апарату, серцево-судинної, нервової та дихальної систем, при множинних порушеннях та протезуванні, у педіатрії та геронтології; дослідження у фізичній терапії; організацію систем охорони

здоров'я, фізичного виховання, освіти та соціального захисту, основи національного і міжнародного законодавства в цих галузях; основи медичного права; основи наукових досліджень та науково доказових принципів, планування і виконання експериментальних робіт; основи організації праці, адміністрації та менеджменту в державному і приватному секторах; чинне законодавство України про охорону здоров'я та нормативно-правові акти, що визначають діяльність органів управління та закладів охорони здоров'я та соціального захисту, організацію реабілітаційної допомоги; норми і правила ведення фахової звітної та облікової документації; Етичний кодекс фізичного терапевта, права, обов'язки та відповідальність фізичного терапевта; організацію реабілітаційної допомоги; принципи командної роботи; методологічні та практичні засади застосування Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ), Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей та підлітків (МКФ-ДП) та Міжнародної класифікації хвороб (МКХ); досконало володіти державною мовою.

Кваліфікаційні вимоги

Фізичний терапевт вищої кваліфікаційної категорії: вища освіта (магістр) у галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Фізична терапія, ерготерапія» або вища освіта (магістр) у галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Фізична реабілітація», або вища освіта (спеціаліст, магістр) у галузі знань «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» за спеціальністю «Фізична реабілітація». Спеціалізація «Фізична терапія». Підвищення кваліфікації (згідно чинного законодавства). Наявність посвідчення про підтвердження/присвоєння вищої кваліфікаційної категорії з фізичної терапії. Стаж роботи за фахом не менше 10 років.

Фізичний терапевт I кваліфікаційної категорії: вища освіта (магістр) у галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Фізична терапія, ерготерапія» або вища освіта (магістр) у галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Фізична реабілітація», або вища освіта (спеціаліст, магістр) у галузі знань «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» за спеціальністю «Фізична реабілітація». Спеціалізація «Фізична терапія». Підвищення кваліфікації (згідно чинного законодавства). Наявність посвідчення про підтвердження/присвоєння першої кваліфікаційної категорії з фізичної терапії. Стаж роботи за фахом не менше 7 років.

Фізичний терапевт II кваліфікаційної категорії: вища освіта (магістр) у галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Фізична терапія, ерготерапія» або вища освіта (магістр) у галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Фізична реабілітація», або вища освіта (спеціаліст, магістр) у

галузі знань «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» за спеціальністю «Фізична реабілітація». Спеціалізація «Фізична терапія». Підвищення кваліфікації (згідно чинного законодавства). Наявність посвідчення про підтвердження/присвоєння другої кваліфікаційної категорії з фізичної терапії. Стаж роботи за фахом не менше 5 років.

Фізичний терапевт: вища освіта (магістр) у галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Фізична терапія, ерготерапія» або вища освіта (магістр) у галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Фізична реабілітація», або вища освіта (спеціаліст, магістр) у галузі знань «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» за спеціальністю «Фізична реабілітація». Без вимог до стажу роботи.

4. У розділі «ФАХІВЦІ» доповнити пунктами 54 та 55 такого змісту:

«54. АСИСТЕНТ ЕРГОТЕРАПЕВТА

Завдання та обов'язки. Виконує професійні обов'язки в закладах охорони здоров'я, освітніх, соціальних закладах, установах та організаціях державного, громадського і приватного секторів. За призначенням лікаря фізичної та реабілітаційної медицини та під керівництвом ерготерапевта здійснює реабілітаційні заходи з метою збільшення заняттєвої активності та участі пацієнта/клієнта, сприяє набуттю людьми з обмеженнями життєдіяльності максимального рівня функціональності та незалежності в усіх аспектах життя. Під керівництвом ерготерапевта виконує програми ерготерапії, застосовує сучасні методики ерготерапії, здійснює оперативний та поточний контроль, веде відповідну документацію. Працює з особами та групами осіб усіх вікових категорій з обмеженнями життєдіяльності та функціональної незалежності. Під контролем ерготерапевта застосовує терапевтичні вправи, терапевтичні заняття, преформовані фізичні чинники, спрямовані на поліпшення функцій організму, які впливають на обмеження життєдіяльності пацієнта/клієнта. Готує приміщення та робочі місця. Забезпечує процес ерготерапії допоміжним обладнанням, матеріалами та інструментами. Володіє прийомами першої та невідкладної допомоги. Співпрацює з лікарями фізичної та реабілітаційної медицини, фізичними терапевтами, ерготерапевтами, фахівцями освіти (спеціальної освіти), терапевтами мови та мовлення (логопедами), фахівцями психічного здоров'я, соціальними працівниками. Постійно удосконалює свій професійний рівень. Бере участь у навчальних програмах асистентів ерготерапії.

Повинен знати: основи нормальної та патологічної анатомії і фізіології; біомеханіку, кінезіологію, моторний контроль, ергономіку, основи психології,

педагогіки, соціології, особливості застосування заходів ерготерапії при порушеннях діяльності опорно-рухового апарату, серцево-судинної, нервової та дихальної систем, при множинних порушеннях та протезуванні, у педіатрії, геронтології, психіатрії; методи контролю в ерготерапії; методика застосування терапевтичних вправ та терапевтичних занять; методика здійснення заняттєвого аналізу; терапевтичний вплив преформованих фізичних чинників; теорію і практику ерготерапевтичних, корекційно-реабілітаційних заходів та процесів, психологічної допомоги, соціально-побутової адаптації, професійної реабілітації, соціально-середовищної реабілітації осіб усіх вікових категорій з обмеженнями життєдіяльності; основи законодавства та нормативні документи України, міжнародні документи з питань охорони здоров'я, реабілітації, ерготерапії, освіти, соціального захисту, прав осіб інвалідністю; основи права в реабілітаційній медицині; права, обов'язки та відповідальність асистента ерготерапевта; правила охорони праці при різних методах ерготерапії; правила надання першої та невідкладної медичної допомоги; правила оформлення реабілітаційної та медичної документації; принципи командної роботи; методологічні та практичні засади застосування Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ), Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей та підлітків (МКФ-ДП) та Міжнародної класифікації хвороб (МКХ); досконало володіти державною мовою.

Кваліфікаційні вимоги

Асистент ерготерапевта вищої кваліфікаційної категорії: освітньо-кваліфікаційний рівень молодший спеціаліст (молодший бакалавр) або бакалавр у галузі знань «Охорона здоров'я» зі спеціальностей «Фізична терапія, ерготерапія» або «Фізична реабілітація», або «Медсестринство»; або освітньо-кваліфікаційний рівень молодший спеціаліст (молодший бакалавр) або бакалавр галузі знань «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» напряму підготовки «Здоров'я людини» професійного спрямування «Фізична реабілітація». Спеціалізація «Ерготерапія». Підвищення кваліфікації (згідно чинного законодавства). Наявність посвідчення про підтвердження/присвоєння вищої кваліфікаційної категорії з ерготерапії. Стаж роботи за фахом понад 10 років.

Асистент ерготерапевта I кваліфікаційної категорії: освітньо-кваліфікаційний рівень молодший спеціаліст (молодший бакалавр) або бакалавр у галузі знань «Охорона здоров'я» зі спеціальностей «Фізична терапія, ерготерапія» або «Фізична реабілітація» або «Медсестринство»; або освітньо-кваліфікаційний рівень молодший спеціаліст (молодший бакалавр) або бакалавр галузі знань «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» напряму

підготовки «Здоров'я людини» професійного спрямування «Фізична реабілітація». Спеціалізація «Ерготерапія». Підвищення кваліфікації (згідно чинного законодавства). Наявність посвідчення про підтвердження/присвоєння I кваліфікаційної категорії з ерготерапії. Стаж роботи за фахом понад 7 років.

Асистент ерготерапевта II кваліфікаційної категорії: освітньо-кваліфікаційний рівень молодший спеціаліст (молодший бакалавр) або бакалавр галузі знань «Охорона здоров'я» зі спеціальностей «Фізична терапія, ерготерапія» або «Фізична реабілітація», або «Медсестринство»; або освітньо-кваліфікаційний рівень молодший спеціаліст (молодший бакалавр), або бакалавр галузі знань «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» напряму підготовки «Здоров'я людини» професійного спрямування «Фізична реабілітація». Спеціалізація «Ерготерапія». Підвищення кваліфікації (згідно чинного законодавства). Наявність посвідчення про підтвердження/присвоєння II кваліфікаційної категорії з ерготерапії. Стаж роботи за фахом понад 5 років.

Асистент ерготерапевта: освітньо-кваліфікаційний рівень молодший спеціаліст (молодший бакалавр) або бакалавр галузі знань «Охорона здоров'я» зі спеціальностей «Фізична терапія, ерготерапія» або «Фізична реабілітація», або «Медсестринство»; або освітньо-кваліфікаційний рівень молодший спеціаліст (молодший бакалавр), або бакалавр галузі знань «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» напряму підготовки «Здоров'я людини» професійного спрямування «Фізична реабілітація». Без вимог до стажу роботи.

55. АСИСТЕНТ ФІЗИЧНОГО ТЕРАПЕВТА

Завдання та обов'язки. За призначенням лікаря фізичної та реабілітаційної медицини та/або фізичного терапевта здійснює реабілітаційні заходи з метою припинення або зменшення болю, відновлення функцій тканин, органів, систем та організму в цілому, досягнення нормального рівня здоров'я, фізичної самостійності та активності, оптимального фізичного стану та самопочуття осіб усіх вікових категорій з порушеннями діяльності опорно-рухового апарату, ортопедичними вадами, побутовими, спортивними та професійними травмами, неврологічними, серцево-судинними, респіраторними та іншими захворюваннями та їх наслідками, людей літнього віку з віковими ускладненнями. Під керівництвом фізичного терапевта виконує програми фізичної терапії, або компоненти індивідуальної програми реабілітації, які стосуються фізичної терапії, спостерігає за ходом їх виконання, здійснює оперативний та поточний контроль, веде відповідну документацію. Застосовує фізичні вправи, масаж, мануально-м'язові та суглобові техніки, преформовані фізичні чинники, спрямовані на поліпшення діяльності опорно-рухового апарату, нервової, серцево-судинної, інших систем та організму в цілому, рівноваги, координації, збільшення сили, витривалості м'язів і вдосконалення

вправності рухів, відновлення або компенсацію порушених чи відсутніх функцій. Вміє надавати першу допомогу. Навчає самоогляду, пересуванню, самостійності у підтримці фізичного стану та здоров'я. Співпрацює з лікарями фізичної та реабілітаційної медицини, фізичними терапевтами, ерготерапевтами, фахівцями освіти (спеціальної освіти), терапевтами мови та мовлення (логопедами), фахівцями психічного здоров'я, соціальними працівниками. Залучає родичів та опікунів до проведення програми фізичної терапії, надає їм необхідну консультативну допомогу. Постійно удосконалює свій професійний рівень. Бере участь у навчальних програмах асистентів фізичної терапії. Виконує професійні обов'язки в закладах охорони здоров'я, освітніх, соціальних закладах, установах та організаціях державного, громадського і приватного секторів.

Повинен знати: анатомію людини; нормальну фізіологію, патофізіологію та фізіологію рухової активності; біохімію; кінезіологію та клінічну кінезіологію; основи медичної патології; моторний контроль; теорію та методику фізичної культури; основи психології, педагогіки, соціології; методи обстеження, оцінювання та контролю у фізичній терапії; теорію та методику застосування терапевтичних вправ; терапевтичний вплив преформованих фізичних чинників; мануальні методи втручання у фізичній терапії; методи та засоби профілактики і корекції м'язово-скелетних, неврологічних, кардіореспіраторних та інших порушень осіб різного віку; організацію систем охорони здоров'я, фізичного виховання, освіти та соціального захисту, основи національного і міжнародного законодавства в цих галузях; основи медичного права; чинне законодавство України про охорону здоров'я та нормативно-правові акти, що визначають діяльність органів управління та закладів охорони здоров'я та соціального захисту, організацію реабілітаційної допомоги; норми і правила професійної етики, медичної деонтології, ведення фахової звітної та облікової документації; права, обов'язки та відповідальність асистента фізичного терапевта; організацію реабілітаційної допомоги; принципи командної роботи; методологічні та практичні засади застосування Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ), Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей та підлітків (МКФ-ДП) та Міжнародної класифікації хвороб (МКХ); досконало володіти державною мовою.

Кваліфікаційні вимоги

Асистент фізичного терапевта вищої кваліфікаційної категорії: освітньо-кваліфікаційний рівень молодший спеціаліст (молодший бакалавр) або бакалавр галузі знань «Охорона здоров'я» зі спеціальностей «Фізична терапія,

ерготерапія» або «Фізична реабілітація», або «Медсестринство»; або освітньо-кваліфікаційний рівень молодший спеціаліст (молодший бакалавр), або бакалавр галузі знань «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» напряму підготовки «Здоров'я людини» професійного спрямування «Фізична реабілітація». Спеціалізація «Фізична терапія». Підвищення кваліфікації (згідно чинного законодавства). Наявність посвідчення про підтвердження/присвоєння вищої кваліфікаційної категорії з фізичної терапії. Стаж роботи за фахом понад 10 років.

Асистент фізичного терапевта I кваліфікаційної категорії: освітньо-кваліфікаційний рівень молодший спеціаліст (молодший бакалавр) або бакалавр галузі знань «Охорона здоров'я» зі спеціальностей «Фізична терапія, ерготерапія», або «Фізична реабілітація», або «Медсестринство»; або освітньо-кваліфікаційний рівень молодший спеціаліст (молодший бакалавр) або бакалавр галузі знань «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» напряму підготовки «Здоров'я людини» професійного спрямування «Фізична реабілітація». Спеціалізація «Фізична терапія». Підвищення кваліфікації згідно чинного законодавства). Наявність посвідчення про підтвердження/присвоєння I кваліфікаційної категорії з фізичної терапії. Стаж роботи за фахом понад 7 років.

Асистент фізичного терапевта II кваліфікаційної категорії: освітньо-кваліфікаційний рівень молодший спеціаліст (молодший бакалавр) або бакалавр галузі знань «Охорона здоров'я» зі спеціальностей «Фізична терапія, ерготерапія» або «Фізична реабілітація» або «Медсестринство»; або освітньо-кваліфікаційний рівень молодший спеціаліст (молодший бакалавр), або бакалавр галузі знань «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» напряму підготовки «Здоров'я людини» професійного спрямування «Фізична реабілітація». Спеціалізація «Фізична терапія». Підвищення кваліфікації (згідно чинного законодавства). Наявність посвідчення про підтвердження/присвоєння II кваліфікаційної категорії з фізичної терапії. Стаж роботи за фахом понад 5 роки.

Асистент фізичного терапевта: освітньо-кваліфікаційний рівень молодший спеціаліст (молодший бакалавр) або бакалавр галузі знань «Охорона здоров'я» зі спеціальностей «Фізична терапія, ерготерапія», або «Фізична реабілітація», або «Медсестринство»; або освітньо-кваліфікаційний рівень молодший спеціаліст (молодший бакалавр), або бакалавр галузі знань «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» напряму підготовки «Здоров'я людини» професійного спрямування «Фізична реабілітація». Без вимог до стажу роботи.».